

21 maart 2011. (Sterfdag Jean Guitton)

'En het is aan ons om de dobbelstenen op elk ogenblik de goede kant uit te laten rollen.'
Jean Guitton IN *Dieu et la science* (1991)

In het merkwaardige boekje *God en de wetenschap* gaat de Franse denker Jean Guitton (1901-1999) in gesprek met een natuurkundig onderlegde tweeling, Igor en Grichka Bogdanov, om zich met hen te buigen over de aloude vraag 'waarom bestaat er veeleer iets dan niets?' De antwoorden die ze samen vinden zijn opmerkelijk, maar opmerkelijker is dat zijn gesprekspartners later ontmaskerd worden als bedriegers in een zaak die gedoopt is tot 'de Bogdanov affaire'. De broers hadden in 2002 uiterst pretentieuze natuurkundige proefschriften afgeleverd. Enkele artikelen die hieruit voortkwamen werden gepubliceerd door gerenommeerde tijdschriften. Spoedig bleek echter dat er van serieuze natuurkunde geen sprake was, maar enkel van ondoorgrondelijk gefantaseer over supersnaren en kwantumfluctuaties waarin geen enkele consistentie leek te zitten.

De broers zelf hebben het werk altijd serieus verdedigd en nooit toegegeven dat ze in navolging van Alan Sokal (1955) de onzinnigheid van bepaalde natuurkunde aan de kaak wilden stellen. Wat de affaire echter haarscherp toont is hoezeer theoretische natuurkunde iets is geworden van enkelen. Want we zijn niet in staat zelf te controleren of het werkelijk onzin is. Waren de proefschriften en de artikelen ook niet door deskundigen goedgekeurd?

De oude Guitton heeft het allemaal niet meer mee mogen maken. Hij had zijn boek anders ongetwijfeld omgedoopt tot *God en de dobbelsteen*.

---

toen enkele gerenommeerde tijdschriften hun werk begon te publiceren bleek al spoedig dat er van serieuze natuurkunde geen sprake was, maar enkel van ondoorgrondelijke ingewikkelde onzin over supersnaren en kwantumfluctuaties. De broers zelf hebben nooit toegegeven dat ze in navolging van Alan Sokal (1955) de onzinnigheid van de natuurkunde aan de kaak hebben willen stellen

Born in [Saint-Étienne](#), [Loire](#), he studied at the [Lycée du Parc](#) in [Lyon](#) and was accepted at the [École normale supérieure](#) in [Paris](#). His principal religious and intellectual influence was from a blind priest, Francois Pouget. He finished his philosophical studies in the early 1920s and later became a professor in many famous French universities. During [World War II](#), he was made a war prisoner by the [Nazis](#). In the year 1954, he earned a literary award from the [Académie Française](#). From 1955 to 1968 he continued his works as a professor at the [Sorbonne](#). He became a member of the [Académie Française](#) in 1961.

werden er Het dat toen natuurkundigen er werkelijk op gingen studeren vol onzin bleek te staan.

We propose in this research a new solution regarding the existence and the content of the initial spacetime singularity. In the context of topological field theory we consider that the initial singularity of space-time corresponds to a zero size singular gravitational instanton characterized by a Riemannian metric configuration (++++) in dimension $D = 4$. Connected with some unexpected topological data corresponding to the zero scale of space-time, the initial singularity is thus not considered in terms of divergences of physical fields but can be resolved in the frame of topological field theory. We get this result from the physical observation that the pre-spacetime is in a thermal equilibrium at the Planck scale. Therefore it should be subject to the KMS condition. We consequently consider that this KMS state might correspond to a unification between "physical state" (Planck scale) and "topological state" (zero scale). Then it is suggested that the "zero scale singularity" can be understood in terms of topological invariants, in particular the first Donaldson invariant. Therefore, we here introduce a new topological index, connected with 0 scale, of the form $Z_{\{\beta = 0\}} = \text{Tr} (-1)^s$, which we call the "singularity invariant". Interestingly, this invariant corresponds also to the invariant topological current yielded by the hyperfinite Π^* von Neumann algebra describing the zero scale of space-time. In such a context we conjecture that the problem of inertial interaction might be explained in terms of topological amplitude connected with the singular zero size gravitational instanton corresponding to the initial singularity of spacetime.

His thesis director was Daniel Sternheimer, and the "rapporteurs" were Roman Jackiw of MIT, and Jack Morava of John Hopkins.

Grichka Bogdanov and Igor Bogdanov,
Topological field theory of the initial singularity of spacetime,
Classical and Quantum Gravity 18 (2001), 4341-4372.

Grichka Bogdanov and Igor Bogdanov,
Spacetime Metric and the KMS Condition at the Planck Scale,
Annals of Physics, 295 (2002), 90-97.

Grichka Bogdanov and Igor Bogdanov,
KMS space-time at the Planck scale,
Nuovo Cimento, 117B (2002) 417-424.

Igor Bogdanov,
Topological origin of inertia,
Czechoslovak Journal of Physics, 51 (2001), 1153-1236.

and now I see there is possibly one more:

Igor Bogdanov,
KMS state of the spacetime at the Planck scale,
Chinese J. of Phys. (2002).

21 februari 2011 (210 jaar geleden Newman geboren)

'Tienduizend moeilijkheden vormen samen nog niet één twijfel.'

John Henry Newman in *Apologia pro Vita Sua* (1865)

Er was eens een jongetje van een jaar of vier dat al spelende in de wei plots een schildpad ziet lopen. Hij neemt een stok ter hand om in te slaan op het diertje als plotseling iets onverwachts gebeurt. Het kind schrikt ervan en rent naar huis. Daar vertelt hij zijn moeder dat een stem hem had toegeroepen die stok onmiddellijk neer te leggen. Maar er was niemand in de buurt....

Het jongetje zal uiteindelijk uitgroeien tot een van de grootste wijsgerig theologen van de negentiende eeuw. John Henry Newman (1801-1890) zal zijn leven lang proberen de stem te verklaren. Een grootse poging daartoe onderneemt hij in *An Essay in Aid of a Grammar of Assent* (1870), door kenners wel omschreven als een van de duisterste wijsgerige boeken ooit geschreven. Newman verklaart de stem uiteindelijk als een zuiver geweten, dat functioneert als een morele gids voor wie *kies*t er naar te luisteren. Newman zag dit geweten niet als een eigen, subjectief oordelen, maar als iets dat in beginsel bij ieder mens gelijk is. Samen met een vermogen wat hij de 'illatieve zin' noemt geeft dit de mens absolute zekerheid over zijn morele en religieuze weten. De moeilijkheden van zijn opvattingen zijn even uitdagend als talrijk, al heeft het tenminste het leven van één schildpad gered.

Wie Newman goed leest ontdekt al spoedig de paradox die Kierkegaard in Vrees en Beven uiteen heeft proberen te zetten. Ieder

verklaart deze stem uiteindelijk als een

hij iets had gehoord, maar er was helemaal niemand in

iets hem had geroepen dat hij die schildpad geen pijn mocht doen.

De zekerheid die Newman uit de stem van het geweten haalt is een van

Het verhaal gaat dat John Henry Newman (1801-1890), , in zijn kinderjaren iets meemaakte wat grote invloed op de rest van zijn leven zou uitoefenen. Hij noteerde

van zijn leven grote invloed op hem zou uit

Ten thousand difficulties do not make one doubt, as I understand the subject; difficulty and doubt are incommensurate. There of course may be difficulties in the evidence; but I am speaking of difficulties intrinsic to the doctrines themselves, or to their relations with each other. A man may be annoyed that he cannot work out a mathematical problem, of which the answer is or is not given to him, without doubting that it admits of an answer, or that a certain particular answer is the true one. Of all points of faith, the being of a God is, to my own apprehension, encompassed with most difficulty, and yet borne in upon our minds with most power.

is ongetwijfeld een van de grootste theologen van de negentiende eeuw. Na een lange persoonlijke zoektocht stapte deze Engelse intellectueel in 1845 over van de Anglicaanse naar de Rooms-katholieke Kerk. Hij was een origineel denker en een vruchtbaar schrijver, bij wie theologie en spiritualiteit onontwarbaar ineengestrengeld lagen.

Centraal punt is dat Newman betoogt dat het geweten *'het beginsel is dat het scheepsel met zijn Schepper verbindt'* (Sire, 2002, p. 49). Iemand die zijn geweten bewust vernietigd, vernietigd hiermee onomkeerbaar de sterkste band met zijn Schepper. Belangrijk om op te merken tenslotte is de conclusie van Jost (1993) die Walgrave (1960) aanhaalt en stelt dat *'Yet Newman avoids relativism by way of his concept of 'conscience,' which J. H. Walgrave says 'underlies Newman's entire thought'*. (p. 8). Hiermee is het belang van het geweten bij Newman nogmaals onderstreept, ook in het kader van zijn illatieve zin en zijn denken over de universiteit (gewetensvorming). Vergelijk in dit verband ook Newmans opvattingen over de martelaren in *The Grammar of Assent*: een martelaar ten opzichte van een terrorist kiest niet te sterven.

O God, if there be a God, save my soul, if I have a soul!
Prayer of a common soldier before the battle of Blenheim, in 'Notes & Queries' vol. 173, p. 264;
quoted in
John Henry Newman 'Apologia pro Vita Sua' (1864).

Ten thousand difficulties do not make one doubt.
'Apologia pro Vita Sua' (1864) 'Position of my Mind since 1845'

It is as absurd to argue men, as to torture them, into believing.
'The Usurpations of Reason' (1831), in 'Oxford University Sermons' (1843) no. 4

7 Augustus 2011 (160 jaar geleden dat *Over mijn werkzaamheid als schrijver* werd gepubliceerd)

'Aan een ongenoemde, wiens naam eenmaal genoemd zal worden, wordt met dit geschriftje mijn gehele werkzaamheid als schrijver, zoals deze van het begin af aan is geweest, gewijd.'

Søren Kierkegaard in *Over mijn werkzaamheid als schrijver* (1851)

Sinds hun eerste ontmoeting op een mooie lentedag in 1837 is er waarschijnlijk geen dag meer voorbijgegaan zonder dat Regine Olsen, 'de ongenoemde', uit de gedachten van Kierkegaard was. Kierkegaard heeft zijn uiterst complexe verhouding tot Regine nooit als beëindigd beschouwd en heeft haar voortdurend in zijn denken en schrijven met zich megedragen, zelfs toen ze al vele jaren gelukkig getrouwd was met Friedrich Schlegel. In zijn testament had hij zelfs geschreven: *'Wat ik hier uit wil drukken, is dat een verloving voor mij even bindend is als een huwelijk, en dat daarom mijn nalatenschap volkomen aan haar ten deel valt, alsof ik met haar in de echt verbonden was.'*

Kierkegaard heeft tegen zijn verwachting in niet kunnen voorkomen dat Regine haar eigen levenspad koos, wat hij als existentialist zou moeten toejuichen. Toch heeft hij zich altijd kunnen troosten met één gedachte; hij wist namelijk dat hij haar mee zou nemen de geschiedenisboeken in. Toen Regine stierf in 1904, bijna een halve eeuw gescheiden van Kierkegaard, heeft ze inderdaad beseft dat wat ooit was begonnen als een naïeve verloving, was uitgegroeid tot een episch liefdesdrama dat diepe sporen had nagelaten in het leven en de filosofie van de Deense wijsgeer. *Haar* Deense wijsgeer.

---

wist ze maar al te goed → was ze tot het besef gekomen.

Notes.

(...)wist ze maar al te goed dat wat ooit was begonnen als een naïeve verloving, was uitgegroeid tot een episch liefdesdrama dat diepe sporen had nagelaten in de revolutionaire filosofie van de Deense wijsgeer.

was het duidelijk geworden dat ze wist wie ooit haar verloofde was.

In haar laatste

in de wetenschap dat hij haar in de geschiedenis mee zou nemen, zoals Kierkegaard zelf had voorspelt.

maar er is voor hem altijd troost geweest.

Regine heeft daarentegen

kon evenmin voorkomen dat Kierkegaard de geschiedenis

Zoals Kierkegaard Regine niet in de hand kon houden, zo kon Regine het niet in de hand dat ze door haar vroegere verloofde de geschiedenisboeken in mee werd getrokken. Toen de oude Schlegel was gestorven heeft ze aan enkele toevertrouwd dat ze wist dat dat haar lot was. Ze stierf in 1904, bijna een halve eeuw na Kierkegaard, in de wetenschap dat hij haar in de geschiedenis mee zou nemen, zoals Kierkegaard zelf had voorspelt.

Toen deze gestorven was heeft ze vrij kunnen denken over K

aan enkelen iets over haar verhouding met Kierkegaard willen zeggen.

‘Het begon altijd met Schlegel, wiens voortreffelijke eigenschappen ze de hemel in prees, maar het eindigde altijd met Kierkegaard.’

“ik wist uiteraard wie ze was, maar xxx

Uit die XXXXXX blijkt hoezeer ze beseftte dat ze inderdaad door Kierkegaard de geschiedenisboeken is getrokken

Toen Schlegel was gestorven en ze zijn grote bibliotheek wilde verkopen,

Er zal geen dag in het leven van Kierkegaard geweest zijn zonder dat hij even aan haar, die ongenoemde, dacht.

Kierkegaard heeft van het begin af aan geweten dat Regine

Hoe voelt het om mee in de geschiedenisboeken te worden getrokken?

Friedrich

Toen de man van Regine Olsen

Het begon altijd met Schlegel, wiens bon altijd

Ik wist wie ze was, toespelingen maken. Minder gesloten. (zie Garff 170 ev)

De ongenoemde is Regine Olsen. De vrouw die een ongelofelijke invloed op het denken en schrijven heeft gehad van Kierkegaard.

Kleine gebeurtenissen hebben soms grote gevolgen.

Deze kalender staat vol met grote namen en grote ideeën, maar soms zijn het echter de kleine dingen die ons raken en aan het denken zetten die bewaard zijn gebleven danzij de grote ideeën.

Regine Olsen was door Kierkegaard de geschiedenisboeken ingetrokken. En ze wist het.

Er is ongelofelijk veel over geschreven, er wordt veel over gezegd en er zal nog vaak over nagedacht worden.

29 april 2011 (sterfdag Wittgenstein)

Sagen Sie ihnen, dass ich ein wundervolles Leben gehabt habe.

'Zeg ze dat ik een fantastisch leven heb gehad.'

Ludwig Wittgenstein (1951)

Of deze groet aan zijn vrienden die Ludwig Wittgenstein (1889-1951) op zijn sterfbed aan zijn arts toevertrouwde werkelijk zijn laatste woorden zijn geweest, weet niemand zeker, maar eigenlijk zijn er geen betere laatste woorden denkbaar die hij had kunnen zeggen. De zin klinkt uit zijn mond namelijk als een raadsel dat vraagt om interpretatie, evenals zijn leven en denken dat doen.

Wittgensteins raadselachtige karakter toont zich ondermeer in de vele anekdotes die over hem bekend zijn. Zo gaf hij zijn hele geërfde fortuin weg en leefde hij in perioden van armoede. Hij was bang om te sterven, maar zag het als een plicht zich aan het oorlogsfront te melden en toen een spannende universitaire carrière in het verschiep lag, koos hij voor een eenvoudige baan op het platteland.

Zijn filosofische hoofdwerk *Tractatus Logico Philosophicus* (1921) is misschien wel Wittgensteins grootst nagelaten raadsel. Het boek leest als een logisch meesterwerk, maar is misschien wel een verkapte oproep tot mystiek.

Wittgenstein begrijpen is inzien dat hij de redelijkheid te buiten is gegaan, zo zegt hij ons zelf. Misschien is dat ook wel de enige manier om zijn laatste woorden werkelijk te begrijpen, al maakt dat het raadsel welbeschouwd alleen maar moeilijker.

---

zou Wittgenstein dit tegen arts hebben gezegd/ Wat zou hij ermee bedoeld hebben?

Tonen

leven is te omschrijven als een aaneenschakeling van indringende raadsels. Alsof hij voor alle nabestaanden zijn leven even moeilijk wilde maken als zijn filosofie.

Uit de zin spreekt namelijk een dubbele gelaagdheid die symbolisch is voor Wittgensteins leven en schrijven.

Wie namelijk het leven van Wittgenstein bestudeert, zal niet in eerste instantie denken aan een fantastisch leven.

Hij worstelde met zijn homoseksualiteit,

In allerlei opzichten was Wittgenstein in strijd met zichzelf en met zijn omgeving. Zo maakte hij geregeld ruzie met zijn

Welk leven heb je gehad als je dit je laatste woorden zijn?
Het leven van Wittgenstein leest als een ingewikkelde psychologische roman.

Belast met genialiteit was de jonge Wittgenstein al vroeg bezig met het zoeken naar zin en bestemming.

Zijn tijden/russel

Al vroeg was hij vanuit een dringende zoektocht naar zin geraakt door denkers als Kierkegaard en Schopenhauer

was op zijn zachts gezegd nogal turbulent. Hij maakte ruzie met vrienden, was bang voor de dood, maar ging naar het front en kon hoogleraar zijn, maar gaf liever les op een plattelandsschool

In eerste instantie klinkt de zin ons nogal vreemd in de oren, van iemand die

De woorden lijken namelijk nogal in scherp contrast te staan met zijn leven en daarmee weerspiegelen ze juist zijn filosofische leven en denken.

Wittgensteins leven leest als een

De woorden lijken namelijk nogal in strijd met zijn leven, net zoals alles wat Wittgenstein deed, dacht of schreef.. z

de zin is namelijk nogal lastig

De dubbele gelaagdheid van de zin laat zich namelijk moeilijk begrijpen.

Alles in zijn leven had namelijk gewezen op strijd

Verant. Zimmer p.

Iemand als Wittgenstein moest wel met zulke woorden zijn laatste levensadem uitblazen.

11 januari 2011 (geboortedag William James)

'Alles ruikt hier naar petroleum!'

William James (1842-1910)

Hoe moeilijk het is om de bron van een filosofische anekdote te achterhalen blijkt wel uit een verhaal dat Cathcart en Klein noteren in een populair filosofisch boekje getiteld *Plato and a platypus walk into a bar* (2007). William James (1842-1910) inhaleert in hun verhaal een flinke hoeveelheid lachgas en aanschouwt onder invloed de overweldigende eenheid der dingen. Als het lachgas echter is uitgewerkt, is James zijn briljante inzicht kwijt. Hij bedenkt een manier om dit vast te houden, bindt een pen om zijn hand en snuift wederom flink wat lachgas. Bijgekomen uit zijn roes ziet hij tot zijn eigen geluk dat er een gedachte staat geformuleerd op papier. Helaas voor James is het inzicht voor de fenomenale wereld iets minder spectaculair dan hij had gehoopt: *"Alles ruikt hier naar petroleum!"*

Na wat spuurwerk blijkt Bertrand Russell (1872-1970) in zijn *History of Western Philosophy* (1945) precies deze anekdote te vermelden, met dit verschil dat James een man beschrijft die dit had meegemaakt en niet hijzelf. Beide boeken laten na bronnen te vermelden, zodat het aan ons is op zoek te gaan naar de oorsprong van het verhaal. Dat laat onverlet dat de waarde van het 'petroleuminzicht' onverminderd dubbelzinnig blijft.